

A young man with dark hair and a serious expression stands in a boxing ring. He is shirtless, wearing black boxing gloves, a white and black waistband, and black boxing shorts with a white waistband. He has white tape wrapped around his right knee and is wearing black boxing shoes with white socks. The background is a dark, textured wall.

Dario Fo
DE SANG GITANA

Traducció d'Enric Salom

L'ECLÈCTICA

bromera

SOBRE EL RING PER PRIMERA VEGADA

El 1914 a Hannover, al nord d'Alemanya, un nen de vuit anys anomenat Johann Trollmann acompanya un amic un any més gran que ell a l'entrenament de boxa al gimnàs de l'escola secundària del seu barri. És la primera vegada que té l'ocasió d'assistir a una exhibició com aquesta. En alguna ocasió s'havia barallat a cops de puny amb nens de la seva edat, i la veritat és que mai no li havia fet cap gràcia, potser perquè li havia arribat un cop de puny sota l'ull i un altre a l'altura de l'orella, de manera que, durant tot un dia, havia patit estranys xiulets i marejos.

Durant la visita al gimnàs observa els nois que puguen a una gran plataforma i s'enfronten amb les mans cobertes per guants, tractant de colpejar-se al cap i a tot el tronc. S'esquiven, giren l'un al voltant de l'altre, i després de sobte colpegen el rival amb els punys. Els altres joves que hi ha al gimnàs els engresquen i fan comentaris sovint amb aplaudiments i també amb rialles, mentre el mestre de boxa es mou darrere dels dos aprenents i els orienta sobre com actuar:

—Agafeu aire! Respireu pel nas, no per la boca! Moveu les cames! Les cames marquen la diferència entre un bon

boxejador i una nul·litat! Alto, a començar de nou! No us quedeu sempre amb el braç esquerre estès, canvieu la protecció i la posició! Un pas enrere, però torneu de seguida a l'atac! No, no, sense tant ímpetu, lleugers, com en un joc!

En acabar l'entrenament tots els nois van a una altra sala on hi ha les dutxes. És un ritual que evidentment els diverteix molt i els descarrega de la tensió. Fan bromes, riuen, es burlen entre ells.

Quan Johann torna a estar amb el seu amic exclama:

–Que bonic que és aquest esport! M'he divertit moltíssim. Podria apuntar-me a aquesta escola?

I l'amic:

–Sí, podem preguntar-ho ara mateix a l'entrenador.

Johann és presentat al mestre, que li fa una ullada mentre li agafa els braços i els palpa pujant-los fins a les espatlles i el coll. Després li agafa un puny i el fa girar, primer cap a un costat, i després sobre si mateix. Tot seguit, assenyalant el seu despatx, li diu:

–Vine amb mi. També pot venir Franz, el teu amic. Demà al matí hi serà el metge que et farà un breu reconeixement: el cor, els pulmons, etcètera. A més, aquí hi ha un document, aquesta setmana el teu pare ha de venir a signar-lo.

I a partir d'aquest moment la vida de Johann canvia per complet.

L'endemà, els dos joves, Johann Trollmann i Franz Uhlman, es troben a l'escola mitja hora abans. Hi ha

la breu revisió del metge: tot està bé, cor, pulmons i diversos reflexos. Després, Uhlman acompanya l'amic a triar-se un parell de pantalonets curts d'esport, una samarreta i els guants. L'encarregat observa les sabates del jove principiant:

—Renoï, no en tens un parell una mica més lleugeres? Aquestes són botes d'alpinista!

—No, ho sento. El meu germà en té un parell semblants a les teves, però segur que no me les deixa!

—Està bé, potser en tinc de lleugeres, eren d'un que se les va deixar. —I mentre diu això li ofereix unes sabates usades però del seu número. I després afegeix:— Vinga, la sort sempre comença pels peus.

En pocs minuts la sala s'omple de joves. El mestre els saluda amb algun copet a l'espatlla:

—Avui comencem fent una bona cursa. Sortim i recorrem tot el parc fins a la vora del Leine, a continuació, el creuem pel pont i aleshores veiem si encara us queda alè o és millor portar-vos de tornada.

Johann té dibuixat a la cara un somriure irreprimible. Aquí està amb el grup de corredors, i sense adonar-se'n poc després ja es troba al davant, a prop del mestre, que de tant en tant es gira cap als joves i ordena:

—Accelereu el pas, i quan us faci un senyal feu tres voltes sobre vosaltres mateixos. Vinga! Torneu a córrer, i ara salteu, així! —I fa uns grans salts, un rere l'altre.— Amunt els braços, correu agitant els braços enlaire,

respireu sempre pel nas, i ara abaixeu els braços, passos curts. Atureu-vos, alto! Ajupiu-vos gairebé arrupint-vos sobre vosaltres mateixos, i ara intenteu avançar així. Compte, aixequen-vos i després torneu a baixar, sempre en moviment. Alto, ara camineu normal.

El grup ha creuat el pont i en aquest punt el mestre dona una nova ordre:

–Tots asseguts! Busqueu un lloc còmode. Què fas, t’has assegut sobre les pedres? Què ets, un faquir? Allà, sobre l’herba! La boxa no és un esport per a penitents.

Un quart d’hora després, tots s’han d’aixecar.

–A poc a poc, aneu movent-vos per aquí i per allà caminant. Els músculs us fan una mica de mal, oi? Sobretot les cames. Fregueu-vos-les, feu tots com jo. –I mentre diu això es fa massatges als genolls i als panxells amb energia.– Seguiu, i ara pareu, tornem a casa. De seguida tornarem a córrer, però espereu a escalfar-vos.

Johann es mou entusiasmat. L’entrenament l’ha omplert d’una alegria que no havia experimentat mai. Aquella nit està tan excitat que no pot dormir. Finalment s’adorm i somia amb córrer i saltar una altra vegada. A les set del matí ja està despert. La cita a l’escola serà tres hores després.

Surt de casa gairebé immediatament amb un tros de pa i un de formatge a les mans i de seguida comença a córrer. Arriba al parc i el travessa fins al pont. Després torna enrere. Finalment ha arribat el moment d’entrar al gimnàs.

–Avui què fem?

El seu amic Franz li diu:

–Mira, està escrit allà, en aquell tauler. «Entrenament amb el sac.» –I assenyala uns sacs d’entrenament plens de sorra penjants davant seu.

El mestre entra, tots el saluden, i es posa davant dels sacs.

–Els tres primers colpegen aquí, els altres amb mi a les barres.

Johann tracta d’imitar el seu amic, que ja s’ha posat davant dels sacs i llança cops de puny a un ritme constant. Però immediatament Franz l’aconsella:

–No comencis tan fort, o ben aviat notaràs que els braços et cauen del cos.

Després dels sacs és el torn de les barres. El mestre ajuda Johann a penjar-s’hi i després a pujar-hi fins a dalt de tot. Després de mitja hora llarga tornen a canviar d’exercici. Es tracta de tirar-se de cap per avall a terra i tornar a pujar, i després cap avall de nou. «Un, dos, tres, quatre!» Quan acaben, Johann es toca els músculs de tot el cos, que semblen haver-se convertit en fusta. «A caminar, camineu tots lentament al voltant!», és l’ordre del mestre. «I per acabar, tots a la dutxa!»

–Ei –diu Johann quan està amb els altres sota els raigs d’aigua–, però si està calenta! Quin esport més bonic és la boxa!

Passen uns dies, amb rituals sempre diferents. Saltar a corda. «Encara bo que n'he après de la meva germana. Hop, hop, hop!» Després ve l'aixecament de peses, i els exercicis de gimnàstica ritmats. Després, un rere l'altre al quadre suec.

–Escolta, Franz, però quan tornarem a boxejar?

–Tranquil, que ja arribarà.

De fet, a la tarda l'entrenador el crida al ring. «A veure amb qui em fa boxejar...»

L'entrenador l'ajuda a posar-se els guants. Després li diu:

–Pega aquí, amb la dreta, contra la meva mà. –I li ofereix el palmell obert.– Sense por, pega amb força. Ara, contra aquesta altra mà, amb l'esquerra. Primer aquesta i després l'altra, augmenta el ritme!

Poc després, Johann es troba al davant d'un noi més gran que ell. El mestre li diu:

–Vinga, tu, entrena'l! Ves a poc a poc, només toca'l, però no a la cara. A les espatlles i al pit, i també als braços.

I després, dirigint-se a Johann:

–Tu fes també el mateix amb ell. Moveu les cames, vinga, finteu i després pegueu amb força amb la dreta i amb l'esquerra. I ara augmenteu la intensitat dels cops.

Johann de seguida es troba a terra, assegut sobre el paviment. La rialla dels companys fa que s'aixequi ràpidament. Ara ell també intenta pegar més fort, però

l'altre l'esquiva, s'aparta, fa tres passos enrere i després avança. Un altre cop, i Johann torna a ser a terra. El mestre l'ajuda a posar-se dret i després li diu:

–Comença de nou, tracta d'esquivar els cops, no t'aturis mai. I sobretot intenta bloquejar els cops de l'adversari, i després descol·loca'l. Aleshores colpeja fort. Vinga, fes-ho amb mi, para, para de nou, esquiva, i ara colpeja! Sense por, colpeja.

Johann clava un cop de puny al pit del mestre.

–Bé, bé, així! I ara a veure vosaltres dos.

Johann aixeca la guàrdia, bloqueja un cop, també el segon, esquiva i llança ell un cop de puny.

–Què passa? Oh, perdona!

L'adversari ha acabat a terra. El seu amic l'aplaudeix.

L'endemà, Johann rep una notícia que l'entristeix enormement. El mestre no hi és, ha hagut d'anar-se'n urgentment a Àustria per assistir a un congrés sobre boxa. Hi serà almenys durant una setmana. Al seu lloc hi ha un altre mestre que presenten als alumnes. És més vell, però té una cara molt simpàtica. De seguida es posa a treballar. I Johann torna a pujar al ring. Es veu immediatament que el nou entrenador sap el que es fa. Dona ordres contínuament, i els anima a entrar en el joc amb coratge. Johann està molt entusiasmat amb aquest esport, que a Alemanya és cada vegada més popular. Sembla que fins i tot el kàiser és un entusiasta de la boxa.

L'endemà comença l'escola. L'amic l'hi recorda.

—És una llàstima —diu Johann—, em sap greu no poder tornar a entrenar immediatament...

—Bé, sempre hi ha el nocturn, per a nosaltres, a partir de demà.

—El nocturn de boxa?

—Sí.

—Jo pràcticament ja no vaig mai a l'escola!

I immediatament Franz l'increpa:

—Ets boig? Ves amb compte, perquè si no justifiques l'absència et poden suspendre, i després com t'ho fas amb el teu pare?

—No, no et preocupis, feia broma! M'agrada anar a l'escola, i també m'agrada llegir, estudiar. En qualsevol cas, pots estar segur que no faltaré a les classes de la nit. M'agrada massa la boxa!

Johann es queda molt decebut quan, després d'una setmana, veu que el primer mestre no torna. Creu que ha millorat molt, especialment al ring, i està delerós per sorprendre'l amb la seva habilitat. Finalment, tres dies més tard, torna el primer mestre, i l'entrenador que l'ha reemplaçat el posa al corrent.

—He tractat bé els teus pollets. Et diré que has triat sàviament, n'hi ha més d'un que té qualitats.

—Ah, sí? Aleshores anem a veure com estan!

Els aprenents pugen al ring de dos en dos. Tots ells demostren gran interès, s'ho prenen com si estiguessin

en un campionat nacional. Molts d'ells acaben a terra, s'aixequen i fan caure els adversaris. També toca el torn a Johann, que només pujar al quadrilàter comença a moure els braços i el cos com un boig.

–Eh! –crida el mestre–. Calma! Cada round dura tres minuts, no dos segons!

Però Johann té una gran resistència, i es mostra més àgil i decidit que mai.

–L'enhorabona! –diu el professor al seu substitut–. Aquest d'on l'has tret?

–D'enlloc, ja era aquí.

–Ostres! Vinga, vosaltres dos, actueu com si fóssiu en un combat real!

Johann giravolta sobre si mateix i comença a atacar. Després es tanca en defensa i de sobte ataca. El seu adversari acaba a terra, i s'aixeca amb dificultat. El mestre li diu:

–Relaxat, i tu –assenyala un altre jove més gran– vine aquí, substitueix-lo.

El nou oponent de Johann és com a mínim cinquanta centímetres més alt, però boxeja feixugament. El seu rival canvia de posició amb un ritme imprevist, i després ataca amb un esquerra-dreta-esquerra rapidíssim. L'altre tentineja i recula cap a les cordes. El mestre l'atura:

–Ja n'hi ha prou, gràcies. Descanseu, nosaltres anem a fer-nos un cafè. –I mentre diu això, agafa pel braç el company que l'havia reemplaçat i junts pugen a la planta

superior, on hi ha el bar. El mestre que acaba de tornar està sorprès d'haver vist la petita demostració de Johann sobre el ring.

—Com pot un nen de vuit anys, després de tan sols deu dies d'entrenament, demostrar tantes qualitats juntes?

—Això mateix m'he preguntat jo. T'asseguro que els únics ensenyaments que li he donat en aquests dies són els habituals: nocions bàsiques, alguns moviments per esquivar l'adversari, doblar els cops fins que l'adversari està a l'abast i giravoltar al voltant de qui t'ataca.

—Però, perdona, deus haver notat que aquest nen utilitza una tècnica de boxa totalment inusual. Qui l'hi ha ensenyada?

—Jo també m'ho he preguntat quan l'he vist fer caure un company amb una experiència de boxejador gairebé professional.

En aquest punt, fins i tot el cambrer, que serveix el cafè, intervé:

—Disculpin per interrompre. Parlen del petit Trollmann, no?

—Sí, parlem de la seva capacitat natural per a la boxa.

—Sí. Ahir em vaig aturar un moment a observar-lo mentre era al ring, i he de dir que aquest Johann es mou com si hagués assistit a una escola des del primer dia que va sortir del ventre de la mare.

Aleshores el primer mestre pregunta al cambrer:

–Coneixes bé aquest xaval?

–Sí, viu prop de casa meva.

–Saps si per casualitat ha assistit a algun gimnàs d'arts marcial? No ho sé, aquella boxa en la qual els contendents lluiten a cops de peu...

L'altre mestre replica:

–Ah, sí, la vaig veure practicar un cop a París, durant una manifestació de gent de Siam.

El cambrer continua:

–De tota manera, l'altre dia vaig tornar a casa amb ell i un amic seu, i vaig descobrir que aquest Johann no és d'origen alemany, és un zíngar.

–Vols dir un *sinti*?

–Sí, un *sinti*, un gitano.

–Els toquen bé el violí –puntualitza el primer mestre– i poden ballar fent pujar i baixar l'arquet com els malabaristes.

–Sí, no és el nostre cas –diu el segon mestre.

–Eh, no, precisament és el nostre cas!

–En quin sentit?

–Aquest noi mou les cames i el tors com els gitanos quan ballen a les seves celebracions!

–És cert! Jo també me n'he adonat! –hi intervé el cambrer.

–Ara que me'n recordo –diu el segon mestre–, he sentit dir que a vegades els gitanos, durant les grans trobades de les seves comunitats, s'exhibeixen amb

enfrontaments que s'assemblen als de la gent de Siam, però no per tirar-se a terra entre si, només per descarregar la ràbia i el ressentiment. En resum, simulen pegar-se de valent, però no es toquen gairebé mai, com en una dansa.

—Ostres! —diu el cambrer—. Això no ho sabia! Perdonin, però em criden. —I se'n va per atendre una altra taula.

—En qualsevol cas —diu el professor—, crec que unes qualitats com aquestes, en qualsevol xaval, s'han d'intentar treure a la llum, fomentar-les, però sense exagerar.

—I què fas? —diu l'altre mestre—. El treus del grup i l'entrenes a part?

—No, de cap manera! Si li crees el sentiment de ser diferent, ja l'has fotut! Cal deixar que maduri per ell mateix, i sobretot no posar l'accent en la seva gran agilitat i sentit del joc.

—Bé, l'enhorabona! Però, perdona, com evitaràs que altres s'adonin que s'ha convertit en el teu preferit?

—Faré com en la doma de cavalls.

—En quin sentit? Li poses el cabestre i les regnes?

—No! Ja saps, la meva primera feina va ser precisament d'ajudant de criador, i vaig aprendre com s'ensinistren els poltres. Els més dotats són els que solen donar guitzes, sobretot si se'ls tracta amb massa indulgència. O, pitjor encara, si els fas carícies a cada embranzida.

–Sí, i després se'ls dona sucre.

–Exactament. Sense carícies, sense sucre. I quan els fiques el ferro de les regnes, convé que no se n'adonin.

Passen uns dies i al primer descans Johann, amb molta vergonya, s'acosta al mestre i li diu:

–Mestre, no voldria molestar-lo, però volia demanar-li un permís.

–Digues, de què es tracta?

–Hauria de faltar als entrenaments almenys tres dies. He d'anar a Hamburg, o millor dit al camp prop d'Hamburg.

–Per què?

–S'ha mort el germà del meu avi, i allà se celebra el funeral.

–Ho sento. Hamburg és bastant lluny d'aquí. T'estimaves molt aquest germà del teu avi?

–Sí, encara que no el coneixia.

–No el coneixies, però te l'estimaves igualment, com pot ser això?

–El meu avi em parlava molt d'ell. Vivia tocant el violí.

–En quin sentit?

–Que en vivia, ell, d'aquell instrument, i també explicant històries antigues del nostre poble. Recollia els pocs diners que li calien per tirar endavant. I també

cantava a les festes, els casaments, els naixement dels nens, i fins i tot als funerals.

–Tocava als funerals com en una festa?

–Sí, així és. Jo soc un *sinti*, senyor mestre, i per a nosaltres un funeral és més que una festa, perquè tothom conta els fets més importants de la vida del difunt.

–I tu també hauràs de contar-ne? Encara que no l’hagis conegut mai?

–Sí, contaré el que m’han contat, especialment les històries més divertides. Si aconsegueixes fer riure a tots els convidats, el mort és feliç.

–Perdona, una última pregunta. Amb qui aniràs a Hamburg? Amb algun familiar, suposo.

–No, senyor, no aniré amb algun familiar, aniré amb tots els familiars. Amb tots els de la meva família i de les altres amb les quals tenim lligams.

–I quants en sereu?

–Bé, nosaltres els Trollmann sempre ens movem en grup. Entre fills, cosins i nets en som una trentena, però tan bon punt arribarem a Burgdorf se’ns uniran els familiars del lloc, que són més de cinquanta. I així, a poc a poc, fins que arribarem a Hamburg. L’última vegada que vam estar junts per a un casament, a Amberes, n’erem més de mil.

–Ostres! Creixeu i multipliqueu-vos, com diuen...

–Sí, mestre. Per a nosaltres la família és el centre de tot. El pare em diu que els *sinti*, juntament amb els

romaní, som un poble, només que ens hem escampat una mica per tot arreu per no cridar l'atenció.

–Però, perdona un moment, d'aquestes reunions amb festes de casaments i funerals, i sobretot dels esdeveniments que contenen els del teu clan, què en queda?

–En quin sentit?

–Vull dir, només hi ha una memòria oral o també hi ha alguna cosa escrita? Diaris, llibres...

–Una vegada vaig sentir dir al pare: «Som una raça sense escriptura, no en tenim. Només contant les nostres memòries de viva veu transmetem als altres la nostra història».

–Però com és possible? Tot el que m'has dit és massa important. Quina llàstima, corre el risc de ser oblidat!